

377-29

RICHTLIJNEN VOOR DE INHOUD
VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
GOLFBAAN ZUIDPOLDER TE VEEN
(GEMEENTE EEMNES)

25 NOVEMBER 1991

INHOUDSOPGAVE

	pagina
1. INLEIDING	1
2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING	2
2.1 Doel en probleemstelling	2
2.2 Besluitvorming	3
3. VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN ALTERNATIEVEN	4
3.1 Programma van eisen	4
3.2 Plan van aanpak en alternatieven	4
3.2.1 Inrichting	4
3.2.2 Uitvoering, gebruik en beheer	5
3.3 Alternatieven	6
3.3.1 Alternatieven met betrekking tot inrichtings-, gebruiks - en beheers-aspecten en naar functiezoning	6
3.3.2 Het meest milieuvriendelijke alternatief	7
3.3.3 Referentiesituatie (het nulalternatief)	7
4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Abiotische aspecten	10
4.3 Biotische aspecten	11
4.4 Landschap en cultuurhistorie	12
4.5 Overige aspecten	12
5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	13
6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF	14
7. PRESENTATIE VAN HET MER	15

BIJLAGE:

Ingekomen suggesties en reacties inzake de richtlijnen voor het milieu-effectrapport ten behoeve van de golfbaan in de Zuidpolder te Veen.

16

1. INLEIDING

De stichting Golfrecreatie Eemland heeft aan het bestuur van de gemeente Eemnes de wens te kennen gegeven een golfbaan te realiseren in de Zuidpolder te Veen. De voorgestelde omvang van de baan is zodanig dat ingevolge de Wet algemene bepalingen Milieuhygiëne (Wabm) een milieu-effectrapportage nodig is. Met het indienen van een startnotitie op 29 juli 1991 heeft de Stichting nadere informatie verstrekt over de aard en de omvang van het initiatief.

Het voornemen waarvoor de m.e.r. gemaakt moet worden betreft een 18-holes golfbaan met drivingrange, oefengreen(s), clubgebouw en bijbehorende infrastructurele voorzieningen (zoals toegangsweg, parkeervoorzieningen e.d.). De golfbaan zal gesitueerd worden binnen dat deel van de Zuidpolder te Veen dat gelegen is tussen de Rijkswegen A27 en A1, de Gooyergracht-Zuid en de Verlengde Laarderweg. Het terrein waarop de m.e.r. betrekking heeft, beslaat een oppervlakte van ca. 70 ha. De golfbaan zal hiervan ongeveer 60 ha. in beslag nemen. Een aantal percelen in het plangebied met particuliere kwekerijen en volkstuinen zullen niet in het plan worden opgenomen.

Voor de realisatie is een wijziging van het vigerende bestemmingsplan "Uitbreidingsplan in hoofdzaak 1963" noodzakelijk. De Raad van de gemeente Eemnes is verantwoordelijk voor het besluit waarbij de wijziging van het bestemmingsplan wordt vastgesteld en is uit dien hoofde voor dit project bevoegd gezag.

De Stichting Golfrecreatie Eemland is als initiatiefnemer verantwoordelijk voor het opstellen van het M.E.R.

Het M.E.R. dient ter onderbouwing van het besluit tot (partiële) herziening van bovengenoemd bestemmingsplan. Met de openbare bekendmaking en de ter inzage legging van de startnotitie op 22 augustus is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan. Op de startnotitie zijn drie inspraakreacties binnengekomen, alsmede een reactie van de Dienst Water en Milieu van de provincie Utrecht en de directeur L.N.O. als wettelijk adviseur.

De Commissie voor de m.e.r. heeft op 22 oktober 1991 het advies voor de richtlijnen aan de gemeente aangeboden. In dit advies zijn de reacties uit de inspraak verwerkt.

De Raad van de gemeente heeft de richtlijnen op 25 november 1991 vastgesteld.

2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

2.1 Doel en probleemstelling

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. Bij het uitwerken van de doelstelling moeten alternatieven in beschouwing worden genomen die in dit verband van belang zijn.

Uitgaande van doel- en probleemstelling moeten criteria worden aangegeven waar alternatieven aan getoetst kunnen worden.

Het doel kan op grond van de startnotitie als volgt worden omschreven:

Het realiseren van een 18-holes golfbaan, met driving-range, oefenfaciliteiten, clubgebouw en daarbij behorende infrastructurele voorzieningen (zoals parkeerplaatsen, toegangsweg) in de Zuidpolder te Veen, (gelegen tussen de Rijkswegen A27 en A1, de Gooyergracht-Zuid en de Verlegde Laarderweg), alsmede een goede inpassing van de golfbaan in het landschap ter plaatse.

In het MER zal ook moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld.

In het MER moeten de initiatiefnemer, te weten Stichting Golf Recreatie Eemland, allereerst de organisatorische en bestuurlijke problemen beschrijven die zich bij en na het aanleggen van het project zullen of kunnen voordoen, alsook de wijze waarop men denkt ze op te lossen.

Aangegeven moet worden om welke aantallen potentiële gebruikers het zal gaan en wat naar verwachting hun geografische herkomst is. Daarnaast dient het verwachte ruimtebeslag ten behoeve van bebouwde en onbebouwde voorzieningen te worden aangegeven.

Bij een en ander moet rekening worden gehouden met bestaande en in ontwikkeling zijnde golfbanen in de naaste en verdere omgeving. Daarbij

dient inzicht te worden gegeven in het type van de golfbanen en de daarbij behorende categorieën van gebruikers. De bedoeling is dat een indruk ontstaat van de plaats die het aan te leggen golfterrein in het gedifferentieerde geheel van golfbanen inneemt, regionaal en landelijk gezien.

Uit de startnotitie kan worden afgeleid dat de houtopstanden in het gebied niet alleen dienstig zijn aan de geleiding en omlijsting van het golfterrein, maar tevens ontsloten kunnen worden voor fietsers en wandelaars. De verschillende gebruikersgroepen kunnen elkaar storen, ook al omdat recreatief medegebruik van het golfterrein slechts in zeer beperkte mate mogelijk zal zijn. Indien het gebied ook voor (recreatieve) wandelaars en fietsers toegankelijk zal zijn, dan dient dit op een verantwoorde wijze te worden gerealiseerd waarbij de veiligheid van de verschillende gebruikers voorop staat.

Aangegeven moet worden hoe men dit probleem (blijvend) denkt te voorkomen. Een belangrijke rol spelen in dit verband de ontsluitingsstructuur van het gebied en de wijze waarop het gebied bereikbaar zal worden gemaakt voor wandelaars en fietsers.

In het MER moet worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en in hoeverre de toekomstige bestemming daar op inspeelt danwel er van afwijkt.

Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten een rol spelen bij de opzet en uitvoering van het onderhavige project en bij de verdere menings- en besluitvorming.

2.2 Besluitvorming

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen.

Aangegeven dient te worden welke vergunningen ten behoeve van de uitvoering van het initiatief moeten worden verleend (1+2).

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Zo is het van belang in een vroeg stadium de opvatting te kennen van het Waterschap over de ingrepen in de waterhuishoudkundige situatie, maar ook tijdig duidelijkheid te krijgen omtrent het beheer van de natuur- en bosaanplant, de golfbaan en het deel

dat voor recreatief medegebruik is bestemd. Tevens is het van belang dat overleg gevoerd wordt met de Landinrichtingscommissie in verband met eventuele wijzigingen van het landinrichtingsplan en afstemming met betrekking tot eventuele uitruil van gronden. Tenslotte dient te worden aangegeven welke -in verband met het project en de milieu-effecten daarvan-relevante besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen.

Lim
mengen

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

3.1 Programma van eisen

De voorgenomen activiteit is te omschrijven als het volgens plan inrichten en beheren van een golfterrein in voornamelijk agrarisch gebied, waarbinnen zich tevens bebossing en houtwallen bevinden en dat aan de westzijde grenst aan natuurgebied.

In dat verband is het gewenst dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd programma van eisen, met inbegrip van een relatieschema en een behoeftenberekening voor de bebouwde en onbebouwde voorzieningen. Een en ander zal moeten steunen op relevante eisen en randvoorwaarden.

Bijzondere aandacht verdienen daarbij:

- voorwaarden die verbonden zijn aan behoud, herstel of ontwikkeling van natuurlijke gegevens (natuur, landschap, bodemreliëf, hydrologie e.d.), in het bijzonder dient aandacht te worden geschonken aan de natuurlijke gegevens die verband houden met het karakter van het plangebied, namelijk de randzone van de stuwwal van het Gooi naar de Eemvallei;
- voorwaarden die verband houden met bosbouwkundige doelstellingen;
- eisen ten aanzien van bereikbaarheid en gebiedsontsluiting ten behoeve van voetgangers en rijwielverkeer, autoverkeer en openbaar vervoer, met inbegrip van een verkeers- en parkeerprognose;
- eisen die in relatie staan tot het gebruik van het gebied als 18-holes golfbaan, driving range en bijbehorende faciliteiten;
- eisen ten aanzien van recreatief gebruik van het gebied anders dan golfen;
- eisen die gesteld worden ten aanzien van omvang en aard van de accommodatie (clubgebouw), gebaseerd op de minimumnorm voor een gemiddeld aantal gebruikers van de golfbaan;
- eisen die gesteld worden aan een redelijke accommodatie voor horecadoeleinden, gebaseerd op de minimumnorm voor een gemiddeld aantal gebruikers van de golfbaan.

nieuwe tekst
toegevoegd

3.2 Plan van aanpak en alternatieven

3.2.1 Inrichting

Aansluitend bij het programma van eisen kan worden bepaald welke mogelijkheden het plangebied heeft voor het situeren, begrenzen en inrichten van natuur- en bosgebied en golfterrein. In het MER zal moeten worden

ingegaan op de keuze van de locatie voor de golfbaan.

Aangegeven dient te worden hoe die keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld. Voor zover de mogelijkheden van grondverwerving van invloed zijn op het ontwerp (en/of gebruik) dient dit in de keuze van alternatieven tot uiting te komen. Vanuit milieu-oogpunt dient met name inzicht in de geohydrologie en de waterhuishouding als structurerend element voor ecologische potenties - bepalend te zijn, waarbij de ecologische samenhang met de wijdere omgeving van het plangebied duidelijk wordt, en met name die met het westelijk gelegen natuurgebied en de oostelijke Eemvallei wordt benadrukt. Bijzondere aandacht verdient ook de noodzaak om conflicten tussen de diverse vormen van gebruik te voorkomen, ondermeer door goede zoneringen binnen het plangebied. Het plan en de planbeschrijving moeten zich in het bijzonder richten op de volgende onderwerpen:

- de situering van de golfbanen, bossages en natuurlijke elementen, wandel- en fietsgebieden ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen;
- de ontsluiting van het gebied en het golfterrein door wegen en paden en de situering van gebouwde en ongebouwde voorzieningen, bijvoorbeeld parkeerterreinen en clubgebouwen;
- de ligging van bufferstroken en gebieden met natuur- en bosbouw, alsook de wijze waarop natuur- en bosbouw plaatsvindt;
- ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik.

De onderwerpen moeten zodanig worden voorgedragen en beschreven dat een keuze uit alternatieve mogelijkheden kan worden gedaan. Met het oog daarop is het gewenst de alternatieven te schetsen aan de hand van een gedetailleerd inrichtingsplan.

3.2.2 Uitvoering, gebruik- en beheer

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve, of negatieve gevolgen. Zowel voor de natuurbouw en bosaanplant als de golfbaan dienen de volgende aspecten voor zover van toepassing afzonderlijk te worden belicht (go = golfbaan, b = natuur en bos):

uitvoering en aanleg

- go/b eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);
- go uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeiing, onderlinge relatie);
- go ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- go toe te passen kunstmatige beregeningssysteem ten behoeve van de golfbaan en driving range, alsook de herkomst van het berege-

- ningswater;
- go/b aard aan te brengen verharding m.n. op de parkeervoorzieningen;
- go/b aan te brengen beplantingen, waarbij de beplanting van de golfbaan als markering wezenlijk verschilt van bijv. de bosaanplant.
- go/b al dan niet fasering in de aanleg;
- go/b - duur en periode van werkzaamheden;
- go/b te gebruiken machines en installaties.

gebruik en beheer

- go/b randvoorwaarden waaronder beheer en onderhoud plaatsvinden;
- go/b gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettingsgraad, piekverkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- go/b omvang en beheer van afvalstromen, m.n. huishoudelijk afvalwater en vaste afvalstoffen;
- go/b beheer van het groen (maaien/begrazen, bodembewerking, intensiteit kunstmatige beregening, gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- go/b de organisatie van recreatief medegebruik: regeling van openbaarheid en toegankelijkheid.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief.

3.3 Alternatieven

3.3.1 Alternatieven met betrekking tot inrichtings-, gebruiks- en beheersaspecten en naar functiezonering.

De keuze van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven en varianten moet in het MER zorgvuldig worden gemotiveerd: zij moeten duidelijk aan het doel van de activiteit worden gerelateerd. De voorwaarden waaraan voldaan moet worden voor het goed functioneren van de verschillende planonderdelen moeten duidelijk worden beschreven. Deze voorwaarden vormen de basis voor de uitwerking van de verschillende alternatieven. De alternatieven zullen wat betreft diepgang en detaillering vergelijkbaar moeten zijn. In het MER moet worden aangegeven hoe en in welke mate het gestelde doel van het voornemen kan worden bereikt met behulp van elk van de beschouwde alternatieven. De onder par. 3.2.1. en 3.2.2. genoemde onderdelen dienen per alternatief aan de orde te komen. De alternatieven kunnen naar verschillende aspecten uitgewerkt worden: inrichtings-, gebruiks-, beheers- en onderhouds aspecten en naar functiezonering. Het is niet de bedoeling voor al deze aspecten aparte alternatieven te ontwikkelen. De te presenteren alternatieven kunnen echter worden samengesteld door de verschillende varianten per aspect met elkaar te combineren.

3.3.2 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het "meest milieuvriendelijke alternatief" is te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van waterhuishouding en natuurontwikkeling.

gewijzigde
betand

Uitgangspunt is, dat recht wordt gedaan aan het half-open karakter van het landschap als overgang van het Gooi naar de Eemvallei. Daarbij verdient het aanbeveling na te gaan of, ter ondersteuning van zowel de landschappelijke als de ecologische overgang in het ontwerp behalve op het slagenlandschap ook kan worden aangesloten op het karakter van de Postiljonheide. Ook volgens recente literatuur is een ontwerp met een ander eindbeeld dan dat van een parkachtig landschap met groene banen en waterpartijen goed denkbaar.

Andere aandachtspunten bij dit onderdeel van het MER kunnen zijn:

- Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien zowel in de locatiekeuze van de verschillende onderdelen, als bij inrichting, aanleg en gebruik en beheer. Met bestaande waarden wordt ook bedoeld de waarden die het terrein heeft in relatie tot de omgeving en als schakel in de ecologische infrastructuur.
- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen, in aansluiting op het natuurgebied Postiljonheide;
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van de golfbaan wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gewaarborgde veiligheid van de verschillende recreanten op en in de gebieden grenzend aan de golfbaan in verband met afzwaaiende golfballen.
- Gestreefd wordt naar een optimale milieu-hygiënische kwaliteit.

3.3.3 Referentiesituatie (het nulalternatief)

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden, het zogenaamde nulalternatief. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen (o.a. in het agrarisch ruimtegebruik en recreatief gebruik) en met activiteiten die in geldende plannen zijn vastgelegd. Dit alternatief is weliswaar geen alternatief in de betekenis van een middel waarmee het gestelde doel ook kan worden bereikt, maar kan, mede tegen de achtergrond van hetgeen in het

MER naar voren zal komen over de milieu-inplicaties van het plan, wel degelijk een rol spelen bij de besluitvormingsprocedure.

4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

4.1 Algemeen

Bestaande toestand

De bestaande toestand van het milieu, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur en bestaande veldbeschrijvingen, waar nodig aangevuld met de resultaten van eventueel te verrichten onderzoek, vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

nieuwe tekst
toegevoegd

Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling dient in ieder geval aandacht besteed te worden aan de voorgenomen vermindering van de waterwinning in het Gooi en de gevolgen hiervan voor de (potentiële) natuurwaarden in zowel het plangebied als aangrenzende gebieden.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, flora/fauna, grond- en oppervlaktewater, geluidhinder, e.d.) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten. Het verdient

aanbeveling om bij de effectbeschrijving, waar mogelijk, ook een natuurlijke achtergrondwaarde als referentiewaarde te vermelden (b.v. bemesting).

- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn; voorts of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied.
- Het te verwachten resultaat en de doeltreffendheid van mitigerende maatregelen om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

Aandacht wordt gevraagd voor de volgende aspecten van het milieu. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

h de huidige situatie,
a de autonome ontwikkeling,
g de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

Het is gewenst dat in het MER de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de milieugevolgen in verschillende hoofdstukken worden beschreven.

4.2 Abiotische aspecten

h/a	bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, bodemclassificatie, gevoeligheid van de bodem voor uitspoeling van milieukritische stoffen, opbouw, ondoorlatende lagen, bestaande hoogteverschillen);
g	gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (eventuele waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.
h/a	geohydrologische aspecten en waterhuishouding: inclusief bovengrondse voeding (infiltratie), kwel mede als gevolg van (grond)-wateronttrekking elders, grondwaterstromen en (grond)waterstanden ten opzichte van het maaiveld, alsmede mogelijke fluctuaties (mate en frequentie) en grondwater kwaliteit;
g	gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, maken van eventuele waterpartijen, aanbrengen van drainagestelsels, toepassen van berekening;
g	kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg, het gebruik en onderhoud van de locatie.
h/a	ten aanzien van de voormalige stortplaats; samenstelling en omvang

van het gestorte materiaal, reeds aanwezige voorzieningen, omvang en verspreiding van eventuele verontreiniging naar bodem, grond- en oppervlaktewater door percolatiewater van de stortplaats in relatie tot de omgeving; reeds aanwezige voorzieningen ter voorkoming van vermenging van percolaat met de bodem en het grond- en oppervlaktewater;

- g gevolgen van in het kader van het initiatief uit te voeren ingrepen op en rondom de voormalige stortplaats voor (het risico van) verspreiding van verontreinigingen naar bodem, grondwater, en oppervlaktewater;
- g wijze waarop rekening wordt gehouden met eventuele saneringsmogelijkheden van de stortplaats in de toekomst.

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode waarin de aanleg van de golfbaan met bijbehorende voorzieningen en het natuur- en bosgebied plaatsvinden, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale gebied min of meer is voltooid.

4.3 Biotische aspecten

- h/a aquatische en terrestrische flora en fauna (bijv. zoogdieren, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); voorkomen en verspreiding van karakteristieke vegetatietypen; aanduiding van regionale, landelijke (en internationale) betekenis, authenticiteit, zeldzaamheid, soorten rijkdom e.d.; alsook potentiële ontwikkelingsmogelijkheden van genoemde aspecten;
- h/a landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en ruigebieden);
- g aangeven en beoordelen van: veranderingen in de beschreven biotische aspecten door de bestemmingsverandering; of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, of door intensieve betreding met name als gevolg van recreatief medegebruik van het bosgebied vanuit de golfbaan op drukke (wedstrijd)dagen; door bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied);
- g (positieve en negatieve) effecten voor de natuur door toepassing van vormen van natuurbouw (aanleg en beheer van groen- en overgangsgebieden, de inrichting van eventuele waterpartijen en eventuele herintroductie van voor het gebied karakteristieke diersoorten in minder intensief gebruikte deelgebieden).

De beschrijving van de biotische toestand alsook de daarop volgende effectbeschrijving wint aan waarde door een duidelijke keuze en motivering van de te behandelen biotische aspecten ("indicatorgroepen") in relatie tot de gebiedskenmerken en tot de ingreep c.q. de gevolgen daarvan.

Van belang is een functionele beschrijving van het studiegebied waarbij diverse actuele en potentiële ecologische relaties worden aangegeven. De indicatorgroepen dienen onder meer een afspiegeling te zijn van de karakteristieke milieu-omstandigheden in dit deel van Nederland en voor het gehele gebied te worden beschreven wat betreft voorkomen en verspreiding, biotoopeisen en relaties tussen biotopen. Een en ander dient zo goed mogelijk geïllustreerd te worden met kaartmateriaal, schema's e.d..

4.4 Landschap en cultuurhistorie

- h/a beschrijven en waarderen van bestaande landschappelijke, archeologische en andere cultuurhistorische elementen in en nabij het gebied (verkavelingspatronen, natuurreservaat, open of gesloten ruimten, archeologische vindplaatsen);
- h aangeven van de visueel-ruimtelijke werking van deze elementen (openheid, doorzichten, reliëf) 9;
- g aangeven hoe waardevolle elementen zonder schade zijn in te passen danwel een bijdrage aan de inrichting kunnen leveren;
- g aanduiden en beoordelen van de visueel-ruimtelijke werking die het heringerichte gebied mogelijk op de omgeving zal hebben (positief en negatief).

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar ook zo goed mogelijk zichtbaar te maken met tekeningen en/of fotomontages.

4.5 Overige aspecten

Tot slot dient een aantal effecten te worden beschreven die niet direct in de bovengenoemde categorieën thuishoren, bijvoorbeeld:

- huidige ontsluiting en veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving;
- onttrekking van landbouwgronden aan hun huidige gebruik;
- effecten van de aanleg en/of uitbreiding van de riolering (clubhuis);
- aanwezige en toekomstige geluidsbelasting op relevante plaatsen in en rondom het plangebied;
- eventuele veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen elders.

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan en de drivingrange in verband met slecht geslagen golfballen met name in verband met de doelstellingen inzake recreatief medegebruik.

5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."

In het MER dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de alternatieven. Hierbij dienen in ieder geval het nulalternatief (als referentie), het meest milieu-vriendelijke alternatief en het voorkeursalternatief met elkaar vergeleken te worden. De vergelijking moet mede gebaseerd zijn op de -in het kader van hoofdstuk 2 van deze richtlijnen gevraagde- vastgestelde normen en streefwaarden van het milieubeleid.

Presentatie van de milieu-gevolgen van de verschillende aspecten van de onderscheiden alternatieven in een tabel biedt een goede basis voor een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het op te stellen MER zijn:

- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect;
- een beschouwing van de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief en het belang daarvan voor de verschillende betrokken partijen;
- de mate waarin de initiatiefnemers bij elk van de alternatieven hun doel kunnen verwezenlijken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de globale kostenaspecten van de in beschouwing genomen alternatieven en varianten worden betrokken. Dit is in het kader van m.e.r. echter niet verplicht.

6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming moet worden aangegeven. Daarnaast kunnen ook worden vermeld:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens (b.v. inventarisaties en karteringen);
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn.

In het MER worden voorstellen gedaan voor de evaluatie.

de laatste 8 regels zijn geschrapt (m.i. geen consequenties)

7. PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een **samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.**"

De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.

Voor de overige presentatie wordt aanbevolen:

- het MER beknopt te houden;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in het MER zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende begrippenlijst (o.a. van golftermen), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.

BIJLAGE

bij de richtlijnen voor de inhoud

van het milieu-effectrapport

Golfbaan Zuidpolder te Veen

(Gemeente Eemnes)

BIJLAGE : INGEKOMEN SUGGESTIES EN REACTIES INZAKE DE RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEU-EFFECTRAPPORT TEN BEHOEVE VAN DE GOLFBAAN IN DE ZUIDPOLDER TE VEEN

I.1 Binnengekomen reacties

- A. A.J. ten Boden, Laren; ontvangen 25-9-91
- B. Vereniging Leefmilieu het Gooi, de Vechtstreek en omstreken, Hilversum; ontvangen 25-9-91
- C. Werkgroep Sneltram Gooi en Vechtstreek, Hilversum; ontvangen 27-9-91
- D. Provincie Utrecht, Dienst water en milieu, Utrecht; ontvangen 10-10-91
- E. De Directeur LNO in de provincie Utrecht, Utrecht; ontvangen 11-10-91

I.2 Samenvatting van de reacties

In de reacties die naar aanleiding van het openbaar maken van de startnotitie zijn ontvangen zijn de volgende suggesties gedaan voor aspecten waaraan in het MER aandacht besteed zou moeten worden. De letters tussen haakjes verwijzen naar de reacties.

- 1 De kans op verkeersoverlast op de Gooyergracht (A)**
Dit aspect krijgt in de richtlijnen ruime aandacht, zowel bij het programma van eisen, als bij de beschrijving van de alternatieven (par. 3.1, 3.2 en 3.3) en de beschrijving van de gevolgen voor het milieu (par. 4.5).
- 2 De geluidsbelasting op de gevels van de nabij gelegen woningen (A)**
In par. 4.5 wordt gevraagd dit aspect te behandelen.
- 3 De bodemkwaliteit in relatie tot de in het gebied aanwezige, voormalige vuilstort (A)**
In par. 4.2 wordt gevraagd aan dit aspect aandacht te besteden.
- 4 Het uitzicht van de omwonenden (A)**
Dit punt wordt niet specifiek genoemd in de richtlijnen. Wel wordt in par. 4.4 meer in het algemeen gevraagd de visueel-ruimtelijke werking van de plan-elementen te beschrijven.
- 5 Het plan voor een sneltram tracé langs de Gooyergracht (B)**
Gevraagd wordt na te gaan of de aanleg van de golfbaan geen belemmering zou kunnen vormen voor de realisering van het sneltramplan in verband met mogelijke geluidshinder van de tram.
In de wet geluidshinder worden openluchtrecreatie voorzieningen (nog) niet beschouwd als geluidgevoelige voorzieningen. Met eventuele geluidsoverlast ten opzichte van de golfbaan hoeft derhalve geen

rekening gehouden ter worden. Dit punt is dan ook niet opgenomen in de richtlijnen.

- 6 **Diverse aspecten die samenhangen met het beheer, zoals het gebruik van bestrijdingsmiddelen, bemesting en beregening (C, E)**
In par. 4.2 wordt gevraagd de gevolgen voor de waterhuishouding (onder meer door het toepassen van beregening) en de kwaliteitsveranderingen in bodem, grond- en oppervlaktewater als gevolg van aanleg, gebruik en beheer te beschrijven.
- 7 **Het toepassen van natuurbouw (C, D, E)**
Dit aspect komt op meerdere plaatsen in de richtlijnen aan de orde; onder andere in par. 3.3.2, het meest milieuvriendelijke alternatief.
- 8 **De betekenis van verandering in kwel (o.a. als gevolg van de vermindering van de grondwateronttrekking) (C, E)**
Hiernaar wordt expliciet gevraagd in par. 3.3.3 bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling.
- 9 **Inventarisatie en beschrijving van de huidige waarden (C, E)**
Dit onderdeel maakt standaard deel uit van een m.e.r. Het komt aan de orde in par. 4.3. Wel kan hierbij nog worden opgemerkt dat bij het opstellen van een m.e.r. zoveel mogelijk gebruik gemaakt moet worden van bestaande gegevens. Wanneer gegevens ontbreken dient dit vermeld te worden.
- 10 **Recreatief medegebruik in relatie tot de grondverwerving (D)**
In paragraaf 3.2.1 wordt gevraagd bij de formulering van de alternatieven rekening te houden met mogelijkheden voor grondverwerving, zodat een inzicht gegeven kan worden van de consequenties daarvan.
- 11 **Overleg met de landinrichtingscommissie (E)**
Hiernaar wordt in par. 2.2 verwezen.
- 12 **Compensatie bos (D, E)**
Dit komt onder andere in par. 2.2 en 3.1 aan de orde.
- 13 **De toepassing van helofyten voor waterzuivering (E)**
Deze suggestie is niet verwerkt in de richtlijnen, maar wel doorgegeven aan de initiatiefnemer.
- 14 **De autonome ontwikkeling hoeft niet de meest milieuvriendelijke te zijn (E)**
In het MER moeten het nulalternatief (autonome ontwikkeling) en het meest milieuvriendelijke alternatief apart beschreven worden.
- 15 **Landschappelijke effecten (E)**
In par. 4.4 wordt gevraagd dit aspect te behandelen.
- 16 **Hydrologie (E)**
In par. 4.2 wordt gevraagd dit aspect te behandelen.

17 Toetsing aan rijks en provinciaal beleid (E)

In onder andere par. 2.2 en hoofdstuk 5 wordt gevraagd dit aspect te behandelen.